

V torek, četrtrek in soboto
izhaja in velja v Mari-
boru brez pošiljanja na
dom za vse leto 9 gl. — 3.
za pol leta . . . 4 . . . —
za četrt leta . . . 2 . . . 20 . . .

Po pošti:
Za vse leto 10 gl. — 4.
za pol leta . . . 5 . . . —
za četrt leta 2 . . . 60 . . .

Vrednisto in opravišnje
je na stolnem trgu (Dom-
platu) hiša št. 184.

SLOVENSKI NAROD.

Oznaniha:
Za navadno dvestopno
vrsto se plačuje
6 kr., če se tiska 1krat,
5 kr., če se tiska 2krat,
4 kr., če se tiska 3krat.
veče pismenke se plaču-
jejo po prostoru.
Za vsak tisek je plačati
kolek (štampilj) za 30 k.
Bokopisi se ne vražajo,
dopisi naj se blagovajno
frankujejo.

Št. 65.

V Mariboru 3. septembra 1868.

Tečaj I.

?? Tomič

Za časa, ko je še stal v avstrijskem državnem pravu na mestu, katero se je od leta 1860 sem zaporedoma odločilo in za „vnuke in vnukov vnuke“ v last dalo oktoberskemu diplomu, februarškemu patentu in decembrskim postavam z vsem, kar je v njih in okoli njih, za časa torej, ko je na tem zdaj toliko čestitljivem mestu še stal leseni pa določilni nauk „o kratki pameti podložnikov“, tedaj ni bilo treba državljanu — ali kakor se je ime- noval — podložniku glave si beliti o tem, kar bi državi in ljudstvu koristilo, ni mu bilo treba vprašati se, ali bi podpiral ministerstvo ali ne, ali je to kar se v državi godi koristno ali škodljivo, tedaj tudi ni bilo ministrom in onim, ki bi radi ministri bili, še treba hoditi k banketom, zborom in živin- skim razstavam in razlagati sedaj edino izveličavnega nauka o zaupanju do ministerstva in njegovih organov; tedaj tudi ministerstva po zaupanju še niso uprašala, zadostovala je pokorščina. V onem „srečnem“ času ni bilo treba državljanom plačevati teškega davka za vladine časnike, ki bi bili po svetu raznašali, da je vse dobro, kar se zgoraj stori; podložnik je enkrat za vse- lej vedel, da se vse godi le njemu v prid, dalje ni premišljeval, ker pre- mišljevati ni — smel. Ob sebi se razumeva, da tedaj ljudstvo tudi ni še volilo mož, ki bi bili hodili na Dunaj vladino slavo gledat in vrateči se psovali one, kateri se niso skladali s tedajno politiko, iz roke v usta živoč. Dosledno torej tudi še ni treba bilo „Olikanega Slovenca!“ A stalo je v knjigi večne pravičnosti zapisano, da ne more tako ostati do sodnjega dne. S časom se je bila kratka pamet „podložnikov“ zdaljšala in topovi Solferin- ski in Sadoovski so pozdravili avstrijske narode kot polnoletne in samosvoje. Žalibog so se kesneje našli pismouki, ki so dokazovali, da so oni pozdravi veljali le dvema narodoma avstrijskima; za zdaj jim je to tudi obveljalo, a prišel bo „najlogičnejši“ dokazovavec „čas“ in bo do pike izpričal, da so vsi narodi že sposobni, odločevati si svojo osodo. Če se pa tudi nekterim avstrij- skim narodom ne pripoznava cela polnoletnost, vendar je ostalo od časa Solferinske in Sadovske strelske svečanosti vsem pravica, vsaj teoretična, soditi in govoriti o sebi, državi in onih, ki jo začasno vladajo. Te pravice smo se tudi mi Slovenci že nekaterekrat posluževali in izrekli svojo sodbo pri volitvah za deželne, okrajne in srenjske zastope, izrekli smo jo v proš- njah, eno tudi že v taboru, izrekamo jo neprenehoma po časopisji, nekoliko vendar menj veljavno v zasebnih razgovorih; izrekli bi jo lahko tudi v po- litičnih društvih, ko bi si jih ustvariti znali. Gledé te sodbe moramo tekoj izreči, da imamo tudi med seboj stranko, ki je že zanaprej z vsem zado- voljna, kar se na Dunaji zgodi in opusti, ki nahaja dobrote tam, kjer jih še ministri ne nahajajo, ki nam torej pri vsaki priliki zabičuje: Boljše se nam ni nikdar godilo! S temi ne moremo računati. Velika večina narodova pa ni tako „strašansko brezmišljena“, ampak si hoče vladino postopanje s s seboj vsaj raztolmačiti, poiskati vladanja zaduje nagibe in principe. Opu- zovanja vredni med temi sodniki so zopet le tisti, ki stojé na stališči zedi- njenega naroda slovenskega; teh ni malo, kakor se je kazalo že dozdaj, in se bo kazalo še veliko jasneje v prihodnje.

Žalibože smo do zdaj še razdeljeni na toliko in toliko kosov in ko- ščekov in če hočemo že vladani biti, moramo se pustiti „na drobno“ vladati, t. j. kot slovenski Korošci, Štirci, Primorci itd. Da to vladanje „na drobno“ pred ko pred preneha, mora biti skrb vsacega pravega rodoljuba, vendar je tudi že zdaj gledati, da se odveč ne drobi in loči. Posebno gledé ravno- pravnosti jezikove toliko in tolikokrat pripoznane in zapisane morala bi ve-

ljati za vse slovenske pokrajine resna stalna načela, od katerih bi se ne smelo ni za las odjenjati. Tu pa moramo izreči, da ni krajša ni daljša pod- ložnikova pamet ne more najti v naredbah zadnjih let in dni ednote in prin- cipa. Ne bomo segali daleč po tužni slovenski zgodovini. Naredba Šmer- lingova o rabi slovenskega jezika je bila sicer enotna, a dala ni niti enemu niti družemu slovenskemu kosu ni najmanjše pravice; to naredbo lahko sta- vimo v eno vrsto s pravljico o rakah in pismu. Stvar, v kateri nekteri naših ljudi veliko svoje slave vidijo, je zaukaz pravosodnega ministra Komersa, da se ima slovenski jezik po kranjskih uradih govoriti in pisati. Zaukaz bi bil dober, ko bi se bil 1. le kdo zanj zmenil (vide besede svetnika Kromerja v zadnjem tečaju „Slovenca“) in pa 2. ko bi ne bil izdan le za Kranjsko. Kranjskemu enak zaukaz za Koroško je deželna birokracija Koroška sistirala ali uničila, pradžo je prišel v deželo. Da bi jej bila vlada to „samo- stojnost“ v zelo jemala, ni bilo čuti.

„Kratka pamet podložnikov“ se zastoni poprašuje, kako da je visoka vlada dunajska pri pokrajini Koroški in Kranjski ostala, a ne izdala enakih zaukazov tudi za druge dežele, kjer Slovenci prebivajo in davke plačujejo. In vendar se o tako zaukazani jezikovi ravnopravnosti za Primorje ni slišalo besedice in na Štirskem je predsedništvo deželne sodnije podstoječim mu uradnjam le oklicalo, da se je na Kranjskem razglasil omenjeni zaukaz. Da ima veljati tudi za Štirsko, ni nikjer izrečeno, pričakovati pa od uradnikov, da bi si iz tacega oznanila posneli jezikovo ravnopravnost tudi za 420.000 štirskih Slovencev, bilo bi ravno tako proti prejšnji skušnji, kakor proti iz- reji in šoli uradniški.

Glasoviti §. 19 drž. osnovnih postav ni tu le besedice vreden. On nas ni mogel braniti v čisto slovenskih okrajih celo nemških uradnikov, on nam ni mogel ohraniti v čisto slovenskem okraji toliko ljubljene sodnika in prijatelja Slovencev, mnogo zasluženega g. poslanca Hermana. Torej § 19 — nec nominetur inter nos!

Letal je zadnje dni še drug ravnopraven ptiček na našem nejasnem obnehi. Poznali smo njegovo petje in perje, vedeli, od kodi je prišel, a ne kam je „cikal“. Bilo je to petero slovenskih stavkov, ktere sta govorila vladina komisarija deželnima zboroma Kranjskemu in Goriskemu. Kakor Bis- mark denar jemlje, kjer ga najde, tako nas veselí spoštovanje našega jezika, kjer ga nahajamo. Ti vladini stavki pa so imeli na nas upliv bridke ironije, celo pa nismo mogli najti v njih višega principa, brez kterega naj bi se nikjer ne delalo. Dobro vedé, da se po vsi slovenski deželi le sem ter tje, ka- kor izjema in kjer je dobrovoljen uradnik, piše slovenski — o šolah molčimo — da pa sploh še nemščina tako mogočno vlada, kakor le kedaj, spominjal nas je slovenski stavek kranjskega deželnega predsednika na ona prisiljena va- bila, v kterih je v prejšnjih letih prosila sicer nemškujoča vlada o vojskinih časih platnenega nitja za ranjene vojake v slovenskem jeziku, kterega niti prej niti slej ni hotela rabiti. Morebiti se motimo, in veselilo nas bo, če se res motimo. Za zdaj ne moremo najti principa v uradnem nemškem jeziku in slovenskih stavkih vladinega namestnika. Še bolj pa pogrešamo princip, če pomislimo, kje je vladini zastopnik govoril slovenski in kje ni govoril. Če je imelo petero slovenskih stavkov iz vladinih ust kazati spoštovanje do slovenskega jezika, vprašamo: Ali jezik, kterega govori 420.000 slovenskih Štircev, jezik, kterega govori 120.000 koroških Slovencev, ni toliko spošto- vanja vreden, da bi se njemu na čast naučil vladini komisar slovenski sta- vek na pamet, ali da bi si ga vsaj pustil zapisati na papir in ga potem slabeje ali bolje v deželni zbornici bral. Mi pravimo, da v tem preziranj

Listek.

Zvonec nositi!

Jaz spadam med tiste ljudi, ki Preširnu verjemó, da je vse en kup ali se kaša piše po Metelku ali po Bohoriči, da je le dobro polita. Dosti- krat sem se že jezil čez tiste suhoparnike, kterih število je mnogo pri nas, ki namestu da bi za slovenski narod, za slovenske učitelje kaj praktično- koristnega pisali preiskujejo na daljavo in širjavo, ali je velblod (kamela) slovanske korenine žival ali ne; ki leto in dan premišljajo ali je prav pisati gospica, gospodičina, ali gospodična, namestu da bi za gospice (gospo- dičine ali gospodične) kaj zabavnega v našem jeziku spisali. Denes pa me je vkljubo vsemu temu jezikoslovni vrag popal in

Jaz tudi v trop, ki se poti in trudi
Se vriniti želim,

ter bom pravil kako so srečno ali nesrečno poslušali istega Preširna — pi- sarja in šli v rovt „kjer po stari šegi še dr. . . .“ na biro slovenskih besedi.

Ob času ko so nekteri Slovenci še mislili, da je Koseski prvi slovenski poet ali Preširnu vsaj „ravnorojen“, ko so bile še „Novice“ Slovincem skoro edino zakladisce mladega našega literarnega jezika, ko je tedaj vsak sloven- ski pisatelj tam založil iznajdbe svoje jezikoslovne sreče in vednosti in nam sinom tako delo olajšal, da smo samo pobirali, kar je dobrega bilo: tačas je bil menda eden teh učenjakov šel v hribe besedi nabirat.

Vidim ga, kako se je kdé na planinah gorenjskih na spičast kamen zraven planšarice vsel in jo izpeljeval, da je govorila z njim, on je pa na

pol skrivaj tiščal na kolenu svojo knjižico, v katero si je zaznamke delal. In ko je naruval dovolj korenik, ali pa, ko se ga je pastarica naveličala, ker jej ni nobene lepe povedal (stare jezikoslovce si jaz mislim precej usnjate) in ga je popustila na špičastem kamnu: gledal je mož veselo po dolini. Ka- kor jezero je ležala gosta jutranja megla čez globočine, iz grma se je kos glasil in v trumah so se pasle koze in krave. Pa jezikoslovnemu možu za kosa in meglo in grme, za zarijo in lepote v prirodi ni bilo mari. Gledal je to, kar je človeškemu rodu koristnega, gledal je koze in krave. In videl je, da izmed krav tista, ki naprej hodi, da izmed koz tista, ki je prva, zvonec nosi. In hitro mu je srečna, presrečna misel švignila v glavo in imel je govorno figuro. In zavskliknil je kakor Arhimedes: „Našel sem! Kdor bo med Slovenci prvi, kdor se bo odlikoval, kdor bo vodil, kdor bo več kot drugi, ta bo tak kakor ona krava, ona koza, temu bomo dobro slovenski dejali: zvonec nosi.“

In ko je ta jezikoslovni mož v prvič v „Novice“ pisal, bil je že eden kakor krava ter je zvonec nosil. In prišlo se je veselo to vcepljenje v našem jeziku in že petnajst let so slavitelji in hvalitelji nekteremu Slo- vencu zvonec obesili, in srečen je bil ta, o kterem se je reklo: zvonec je nosil. Ne samo ljudje, temuč vse dobro, dobra kdé izrečena beseda, dobra politika, dobre kukarske bukve, vsaka dobra reč je zvonec nosila, tako da je bralcu kacega našega časopisa veselo narodno žvenkljanje na uho bilo, da je človek, ki je včas „Novice“ bral, menil, da sedi v krasnih bohinjskih planinah med kravami in kozami, kjer vse diši po mleku in siru.

Najbolj ginljivo, poetično in grozno lepo pak se mi je zdelo, kedar se je v sredo v „Novicah“ brala kritika kake glediščne predstave v Ljubljan-

v okrajih, ki sta saj po okolici čisto slovenska, kajti velikovski okraj šteje 16.700 Slovencev in 1400 Nemcev, belški okraj pa 24.606 Slovencev in 16.600 Nemcev. Pri davkariji v čisto slovenskom pliberskem okraji, kamor nosijo slovenski kmetje s krvavimi žulji pridelane svoje zadnje krajcarje, pa še slovenskega uradnika nimamo.

H koncu še nekaj veselega. Koroški Slovenci nameravajo sklicati tabore, in sicer na različnih krajih. Kdor lego in okoljšine koroških Slovencev pozna, mora pač pritrditi, da je to čisto praktična misel. Dasiravno se s tem poraztrošeni sil zmanjša število nazočih pri enem taboru, izve se vendar bolj na drobno in na tanko mnenje koroških Slovencev. Summa summarum, več taborčkov znaša en tabor. Prošnjo za dovoljenje ima vlada že v rokah. Brž ko se dovoli tabor, se razglasi tudi poziv.*)

Iz Frankfurta 26. avg. [Izv. dop.] Pač vse je spremenljivo na svetu, nič nima obstanka. Kakor je zadnji avstrijsko-nemški boj marsikaj predrugačil, določil je tudi novo osodo stari republiki mestu Frankfurtu. Mesto, v katerem so se nekdaj rimsko-nemški cesarji in kralji volili in krogovali, mesto v katerem se je naj večji genij nemški, Goethe, narodil, mesto, v katerem je zibel tekla za zlato srečo naj večim bogatašem, finančnim vladarjem, rodbini Rotšild, mesto, ki je bilo glava rajnega bunda, zborišče in ognišče veliko-nemcem, kder so se jim srca ogrevala in s pangermanično propagando raztajala; to mesto je minilo biti kar je bilo in ni mu ostalo druga nege tožni spomeni na zlate prošle čase. Zdaj ni drugega nego prosto provincijalno mesto prusko; vsadila se je pruska kukovica na mesto republikanskega orla in uničila mu vse mladice. Res Frankfurtčani so pomilovanja vredni: zlata doba njim se je nenadoma in nagloma v železno spremenila, ktere se ne bodo menda več rešili. Mesto je uživalo poprej vse prednosti in dobrote, ki so republikanskim državam in državicam lastne: bilo je svobodno in pritem bogato in premožno. Mestjani njegovi so plačevali maie davke in od teh so imeli povračila za vse potrebe. Zdaj se se je to ve predrugečilo svobodna vlada senatova se je z železno prusko nadomestila, velik del premoženja je pruska vlada pograbila, brž si je mesto podvrгла in davki so se zdaj naložili težki, ktere mesto plačuje ne za svojo korist, temuč na korist tlačiteljem svojim. Stari uradniki in upravniki republikanski so se odpravili, stopili so na njihovo mesto arrogantni Veliko-prusi, njihovi sinovi jemlje se zdaj brez obzira v vojahe. In vse te nezgode so došle nekdanjim srečnim republikancem kot v sanji čez noč, enako mori po predobrem gostovanji. Po vsem tedaj ni čuda, da je v tem mestu naj večja antipatija in sovražstvo proti Prusom. Mislijo se Frankfurtčani v enaki razmeri kakor Poljaki Rusom nasproti ter z enacim veseljem bi sprejeli rešitev od ktere koli strani bi prišla, samo da jim staro samosvojnost podeli. Sosedji frankfurtski se vendar skrivaj veselje in Frankfurtčanom posmehujejo, očitaje jim poprejšnje dobrote in prednosti predvsemi drugimi mesti, ter posebno veliko in edino strast za denar. To so vam sedanje frankfurtske razmere. Kar se inace mesta in tukajšnega življenja tiče je precej prijetno in živahno; posebnih znamenitosti sicer nima mnogo a za te ktere ima, vredno je vendar, da se popotnik, ki svet opazuje tukaj nekoliko časa muči. Za nas avstrijske Slovence in Avstrijance v obče je Frankfurt zaradi mnogo zadev toliko blaženega spomena. Dobro je tedaj tudi zato, da ga Slovenec čestitno obišče, kakor sem jaz storil zapustivši Hamburg in njegove igrače.

Politični razgled.

Kakor vemo iz zanesljivega vira, bodo vprašali slovenski poslanci v štirskem deželnem zboru vladinega namestnika, kaj je storila do zdaj vlada zato, da se dade slovenskemu jeziku dejanska veljava in obljubljena mu pravica v šoli in uradu in ali, in kakošen obrok je stavila novoimenovanim uradnikom na slovenskem Štirskem, v katerem se imajo naučiti slovenskega jezika, da ga bodo zmožni v govoru in pisavi.

Minister notrajnih zadev je razposlal na vse svoje namestnike obširno okrožnico, ktera se mu je potrebna zdela zaradi deželnih zborov, ki zdaj besedujejo in pa zaradi nove politične organizacije, ki s 1. septembrom v moč stopi.

Kar se tiče deželnih zborov, opominja minister namestnike, naj jih podpirajo v njihovi delavnosti, naj jim ne kratijo „razširjenega delokroga“, pa naj tudi varujejo, da bi deželni zbori ne segali čez meje svojih in v pravice državnega zbora. Minister naznanje, da bodo tudi v prihodnje še marsikaj v sedanjih upravi sprenaredil; posebno delokrog nižjih uradnih hoče razširiti in jim dati priliko, da bodo mogli hitro tudi pritožbe reševati. Pri tem pravi minister, da je moral opaziti, kako se še zmerom marsiktera zadeva preširoko obravnava in se premalo varuje čas uradnih in občinstva. Na dalje priporoča okrožnica novo imenovanim uradnikom naj podpirajo srenjsko soupravno in naj se zvesto in neomadeževano drže avstrijske ustave. Namestnikom zabučuje, naj kar je najstrožje pazi, da ne bodo uradniki protiustavnim strankam posredno ali neposredno potuše dajali, in povdarja, da ima vlada gledé na protiustavne nekih dežel ravno sedaj posebno dolžnost paziti, da so njeni uradniki vsaj toliko ustavni, kakor ustava sama.

Ker se je bilo nektere kratke že primerilo, da niso hoteli ordinarijati zakonodajskih spisov izročiti svetnim sodnijam, v ktere delokrog zdaj spadajo zakonske pravde, zaukazal je dr. Herbst kot minister pravosodja, da si smejo svetne sodnije te spise siloma jemati, ko bi se z lepo ne hoteli izročiti; dovoljeno jim je tudi z denarno kaznijo kaznovati — ordinarijat, kteri bi se obotavljali.

*) Tedaj na Goriškem, na Koroškem, na Štajerskem, povsod slovenski tabori. Le vi kranjski možje se ne ganete!

Najvažnejši deželnih zborov je zdaj gališki. V 4. seji se je prvokrat bral nasvet Zyblikiewiczov, naj se pregleda in popravi ustava in pa državne osnovne postavbe. Nasvet se je izročil posebno v ta namen izbranemu odboru. Smolka razlaga nagibe svojemu nasvetu, naj bi gališki poslanci iz ostali iz drž. zbora. Njemu ima ustava postavno veljavo, nepošiljanje pa bi bilo izdatno sredstvo siliti vlado, da dade Galiciji, kar jej gre. Tudi njegov nasvet se izroči zboru voljenemu zaradi Zyb. predloga. V praški zbornici podpira Hochfeld svoj predlog naj se loči tehnika v dva zavoda, nemški in češki. Postavo o ravnopravnosti jezikovi iz prejšnjih sej, ali kakor jo ustavneži imenujejo „nasilna postava o jezikih“ se bo brž ko ne ob moč dela, vlada vsaj je to nasvetovala. „Corresp.“ pravi, da Čehom ni prav nič do tega, ali se Nemci učé češkega ali ne. Kar se tiče deklaracije čeških narodnih poslancev, kteri so želeli, da se izroči deklaracija cesarju, uravnala se je ta reč tako, da jo je izročil predsednik ces. namestniku, kteri naj jo naznani, kakor mu drago. Iz Isterskega zbora so prišla dozdej sporočila o prvih 2 sejah, vendar ni kaj važnega povedati.

Po vseh časnikih se zdaj ponavlja glas, da pojde cesar na Gališko. Če bo dopuščalo zdravje, spremila ga bo tudi cesarica; izmed ministrov imenujejo Potočkega in pa Auersperga. „Presse“ hoče potovanju politične namene in politično važnost podtikati. Sedanje ministerstvo, ki se tako rado imenuje ustavno, naj bi ne pozabilo, da se v ustavnih državah ne spodobi vtikati vzvišeno osebo vladarjevo v spremenljivo politiko spremenljivih ministrov.

Iz Trsta se sporoča, da se bo spremenila italijanska gimnazija v državno z učnimi jezikom italijanskim.

Pri banketu dolenje-avstrijskih poslancev je rekel Beust, da če je govoril pri streški svečanosti „piano“, da sme zdaj govoriti „forte“. Vsem deželnim zborom priporoča zaupanje in pogum, češ, da ni nobenega povoda za dvombe in nezaupnost; za ustavo se ni bati. — Čudno se mora vendar le vsakemu zdati, da vladni možje povdarjajo, da ni nevarnosti za ustavo, kakor da bi hoteli zaupanje usiliti. Če je vse, kakor si žele, čemu razganjate strahove!

Strogo, strogo se postopa na Českem, ni ga dne, da ne bi slislali o kaki novi hudi kazni. Le malo dunajskih časnikov je tako nepoštenih, da ne bi izrekli svoje nevolje zaradi takega vladinega postopanja.

Italijanski minister zunanjih zadev je po brzopjavi prosil kralja, naj bi se brž ko brž vrnil v Florenco (zdaj je v planinah na lovu): Francija vedno bolj nadleguje za odgovor, kaj bi Italija storila, ko bi se primerila vojska med Francijo in Nemčijo.

O ogerski svobodi priča sledeča naredba: Romunskemu poslancu Macellariu so vzeli njegovo službo gubernijalnega svetnika zaradi njegovih govorov v državnem zboru!

„Hazánk“ zagotavlja, da se levica ogerskega dež. zbora ne boji, da bi se jej večina v zboru primerila, temveč da ona vse sile napenja, da si večino zares pridobi nadejaje se, da bo cesarja prepričala, da ni njen program nič nemogočnega.

Pruska se bolj in bolj oklepa Saske. Saski častniki bodo lahko v pruski armadi više službe dobivali in princ naslednih sam bo razen saskega armadnega kora prevzel še poveljništvo nad enim izmed zaveznih armadnih oddelkov.

Mazzini piše Garibaldiju med družim: Evropa bolega na „empiristični“ (samovladarski) bolezn. Nezadovoljnost je splošna, povsod bojazen, vojska vedno pred durimi. Vlade se druga drugo opazujejo; zorja svobode žari in splošna nevihta mora dela na dan sklicati, ktera bodo demokratom le na korist. — Zdaj se ne ve ali je Garibaldi še na svojem otoku ali ne; zatorej je v Rimu mnogo strahu.

Z Krete se poroča o junaških bojih upornikov proti Turkom, kteri so bili tepeni in mnogo ljudi zgubili.

Španski listi so sploh proti vsaki zvezi s Francijo in hočejo le s Prusijo in Italijo v prijateljstvo stopiti. Francija je še vselej Španijo škodovala in le za-se skrbela.

Razne novice.

* (Darila za sir) se bodo vsled sklepa poljedelskega ministerstva dajala tistim sir napravljajočim družtvom, ki bodo imela najbolje blago v avstrijskih planinskih okrajih. Hoče se s tem posnemati Švajco, kjer taka društva za napravljanje sira prav dobro cvet. Prvo darilo bo 500 gl. Kranjska kmetijska družba naj bi se v tej zadevi obrnila na Gorenjsko. Bohinjcem ne bi bilo na škodo, ko bi se v tem podučili in izurili.

* (Šačariške starožitnosti) misli, kakor znano, slovenska Matica na naš jezik prestavljene izdati. V „Zukunfti“ 28. avg. pa Slovincem golo prestavo odsvetuje g. Sasinek in dokazuje, da je to delo nesmrtnega Čeha, da si je izvrstno, vendar že zastarelo, ker so novejši preiskave na zgodovinskem polji slovenskem že marsikje do drugega rezultata prišle, kakor ob svojem času Šačariš, kteri je ledino oral. H koncu svojega spisa predlaga Sasinek ustanovljenje lista za vseslovensko zgodovino, ali shod zgodovinarjev vseh slov. narodov v komité, ki bi nekaj let v enem mestu ostal in z združenimi močmi zgodovinska sprašanja reševal. „Čas je enkrat — pravi — tendenciozno zoperzgodovinsko zanikanje Slovanstva na polji zgodovine s pestmi udrihati in nemškim in magjarskim preiskovalcem zgodovine nasproti samosvojno in svobodno pot nastopiti. Zato pa je potreben nervus rerum, ktere ga posamezni ne morejo dati.“

Dunajska borza od 31. avgusta.

5% metalike	58 fl. 40 kr.	Kreditne akcije	211 fl. 60 kr.
5% metalike z obresti v maji in nov.	58 fl. 20	London	114 fl. 45 kr.
5% narod. posojilo	62 fl. 15 kr.	Srebro	112 fl. 50 kr.
1860 drz. posojilo	84 fl. — kr.	Cekini	5 fl. 42 kr.
Akcije narod. banke	726 fl. — kr.		

koroških in štirskih Slovencev ne nahajamo principa; mogoče pa je, da je v tem princip, za nas Slovence vse važen in pomenljiv princip. Za zdaj ga ne izrekamo, toliko pa moramo povdarjati, da je proti tacemu mogočemu principu že pred leti protestovalo 20.000 slovenskih imén v ogromni peticiji, da je proti temu principu protestovalo 7000 Slovencev v ljutomerskem taboru, da bo velika slovenska množina protestovala proti njemu v Žavcu in kakor se nam obeta tudi na Koroškem in Kranjskem, ko prestane móra, ki ju sedaj tlačí. Vlada pa naj nas v tej stvari, ki mora vsacega Slovenca v srcu skrbeti, potolaži z dejanji, in potem naj še le zopet pride in poprašá po našem zaupanju do nje. In videla bo, da smo tudi mi prijatelji v zajemnem ega zaupanja.

Iz deželnih zborov.

6. seja deželnega zbora kranjskega 1. sep.

(Izv. sporočilo.)

Kromer je izročil prošnjo kočevskega mesta, da bi sami Kočevarji (brez Ribničanov in Sodrščanov) volili svojega poslanca.

Dnevni red:

1. Vladni predlog o realnih šolah se izroči šolskemu odseku v posvet in poročilo, v kterega so voljeni: Svetec, dr. Toman, Apfaltrern, Kromer, dr. Bleiweis, Grabrijan in Kos.

2. Nasvet deželnega odbora o ustanovitvi uradnikov pri deželnih podpornih uradih. Ta predmet se izroči brez debate finančnemu odseku.

3. Poročilo v zadevah zemljišnega odškodovanja. Ta predmet se izroči brez debate finančnemu odseku.

4. Sporočilo deželnega odbora, naj se dovoli naklada za zidanje novega gospodarstvenega poslopja pri farovži škocijanskem. Ta predmet se izroči brez debate finančnemu odseku.

5. Proračun deželnega zaklada za leto 1868 in 1869. Ta predmet se izroči brez debate finančnemu odseku.

6. Proračun zaklada za zemljiščino odškodovanje za leto 1868 in 1869. Ta predmet se izroči brez debate finančnemu odseku.

7. Proračun siromašničnega zaklada za leto 1868 in 1869 in račun tega zaklada za leto 1866 in 1867. Ta predmet se izroči brez debate finančnemu odseku.

8. Poročilo deželnega odbora o postavi zarad razdeljenja spašnikov. Poroča dr. Toman in se izroči posebnemu odseku, v kterega so se izvolili: Dr. Toman, Pintar, Zagorec, dr. Bleiweis, Grabrijan, Margheri, Kaltenegger. — Prihodnja seja v četrtek. Do zdaj so seje zelo mrtve, ker še nobeden odsek ni poročal o njemu izročenih predlogih.

Denašnja Laibacherica imenuje bolnega dr. Kluna „unser verehrter Landsmann“, lani pri prvi volitvi ljubljanskega mesta za deželni zbor — ko se je volil dr. Toman in dr. Klun — pa so mu dali zdanji čestiteli in tedajšnji nasprotniki bolj kratek naslov, ki se enako glasi nemški in slovenski!

5. seja deželnega zbora štirskega 1. sept.

(Izv. sporočilo.)

Pri vladini mizi sedi namestnijski svetnik R. vitez Neupauer, galerije so slabo obiskovane. Zapisnik zadnje seje se potrdi in obljubita nova poslanca dr. Schmidt in Sessler zvesto spolnovanje postav.

Posl. Pfeifer govori o svojem nasvetu, naj se voli odbor, kateri naj brž ko brž nasvetuje sredstva, kako bi se dala v deželnem imenu braniti privatna železna industrija in pa kmetijstvo štirsko, ki bi prišlo v nevarnost, ko bi se državno rudarsko posestvo Eisenerz ptujcem prodalo. Govornik dokazuje, da bi v tem slučaju ne bil tisti kupec naj bolji, ki bi največ denarjev ponudil. Ptuji kupec bi zelo škodoval domači industriji in bati se je tudi, da bi les, kar bi ga s posestvom kupil, tekoj poprodal, a ne rabil v obrtnijske namene, ker bi mu les prodan več vrgel, kakor pri obrtniji rabljen. Odbor 5 članov naj bi se posvetoval, kako priti tej nevarnosti v okom.

Dr. Schreiner nasvetuje 9 odbornikov, kar obvelja.

Sporočilo deželnega odbora (Pairhuber) o instrukcijah, ktere naj bi se dale deželnim tehničnim uradom, izroči se odboru za pregled računskega sporočila.

ski čitalnici, in se povedalo tam na poslednji strani: Ta večer je gospodična M—ova ali gospodična T—ova, ali gospodična B—ova zvonec nosila. Nepozabljivo mi bo, kako sem nekaj v ljubljanski čitalnici na tistem podpornem stebri, sredi dvorane slonil, zraven sebe trdega slovenskega kmeta imel, kterega sem bil vtihotapil v predstavo, in kako sva oba s kmetom polna patrijotizma in brez vseh kritikovalnih muh gledala in poslušala igranje lepe ljubljanske domorodke. Vzlasti mojemu kmetu, ki ni bil neumen mož, se je neznansko dopadala, prvič, ker je slovenski govorila, drugič, ker je lepo govorila, tretjič, ker je bila sama lepa in naposled, ker je tako igrala (da po izvirnih njegovih besedah povem) „kakor da bi bilo res.“ — Drugi dan pak je bila sredo. In „Novice“ so govorile: „Gospodična M. je zvonec nosila.“ Ko moj kmet to bere, pa ne umé, pride k meni in mi jezen pravi: „Kaj hudiča so se pa tukaj „Novice“ zlegale? Jaz sem ves večer dobro gledal in dobre oči imam, pa nisem videl, da bi bila tista lepa deklica kak zvonec nosila. To je laž!“ Ker sem se jaz bal, da ne bi moj kmečki mož vere izgubil do edinega narodnega časopisa, ki ga je bral, podvizal sem se mu razkladati, kaj to pomenja in od kod ta rek prihaja: zvonec nosila. Ali kmet je nekaj časa molčal, ene trikrat z glavo zamajal in počasno dejal: „Recite kar hočete, pa vendar ni prav. Jaz sem mislil, da vi, ki ste se šolali, bolj premislite, kaj pravite, da bi neumno ne bilo. Moja babnica, ki je že petero paglovcev imela in je že stara, še podobna ni oni v čitalnici. Pa je vendar jaz ne morem kravi ali kozji primeriti in reči, da je zvonec nosila. Pojte se solit, pametno govorite in ljudi kravam ne primerjajte.“

Nasvet dež. odbora, naj se napravi postava o vničevanju škodljivih mrčesov in o vredjenji tičjega lova se nameni odboru za deželne gospodarke zadeve, kateri se bo volil po nasvetu posl. Scholza.

Okrajnemu zastopništvu v Ščavnici se dovoli za okrajne potrebe 30%, in onemu v Birkfeldu 40% doklade k neposrednemu davku. — Srenji Judenburg se dovoli v posebni postavi, da sme pobirati za dovoljevanje k zidanju davščino, ktera se ima devati v srenjsko blagajnico.

Nekterim gorénještirskim srenjam se dovoli pasji davek v letnem znesku 2 gl. Ravno tako se dovoli nekterim drugim, da smejo pobirati davščino do 25 gld. za sprejem v domovinsko zvezo srenjsko.

Dež. odbornik Pairhuber poroča o prošnji graških kavarničarjev, naj bi se opustil davek (9 gl. 45 kr.), kterega morajo plačevati od vsacega biljara, ki se rabi v njihovih kavarnah. Ta davek se je dozdej deval, v zaklad prisiljene delavnice. Deželni odbor je svetoval, naj se prošnji odreče. Dr. Rechbauer zagovarja kavarničarje proti temu davku, ali deželni zbor mora pravo imeti; zatorej bodo kavarničarji slej ko prej plačevali imenovani davek.

Nekoliko drugih predmetov dnevnega reda se izroči odborom, v kterih delokrog predmeti spadajo, nekoliko pa se jih odrine za prihodnje seje. Proti koncu seje se voli še nekoliko odborov. V odbor za deželne gospodarske zadeve je voljen izmed Slovencev posl. Rak.

Prihodnja seja v četrtek. Na dnevni red so se postavili predmeti, ki niso danes prišli v posvetovanje in pa sporočilo finančnega odbora.

4. seja deželnega zbora koroškega

V četrti seji 31. avgusta se je vložila neka peticija občine Zgornje Pirke zastran nekega jeza proti povodnji in druga ravno tako lokalnega interesa peticija iz Kočan (da se zopet ustanovi štacija žrebecv), kateri peticiji se gospodarskemu odseku izročiti. Potem nasvetuje poslanec Götz podpisati od 14 družih poslancev, da se deželni volilni red spremeni in sicer tako, da v veliko posestvo bi smel vsak posestnik voliti, ki plača 100 gld. davka. Za volilce v mestih in okrajih pa naj vsak census odpade. Nasvet se izroči političnemu odseku.

Na dnevnem redu je zaupna adresa na skupno ministerstvo. Dr. Luggin bere adresno. Potem govori posl. Ebner ter pravi, da imajo poslanci posel zgodovine, da svari vlado ali pa jej pogum dajo. Govornik premlati dobo sistiranja, kakor se nemškemu Korošcu spodobi, in hvali denašnjo aero ter se obrne zoper tiste, ki z denašnjo ustavo niso zadovoljni: „Ti ljudje nimajo razuma za mogočno spremembo, ki se je povsod na polji mišljenja dovršila; nimajo srca za radost ljudstva, s katero pozdravlja jutranjo zarjo novega dne itd. itd.“

Adresa se brez spremembe in daljne debate sprejme. Ravno tako se sprejme več nasvetov zastran raznih cest. Predložen načrt za postavo, kako se more živinoreja na Koroškem povzdigniti, se izroči gospodarskemu odseku. O nasvetu deželnega odbora, naj se bolnišnica v Celovcu v deželno spremeni, govori Burger in predlaga naj se gospodarskemu odseku v preudarek izroči. Posl. Moro pak nasvetuje, da naj se ta odsek, ki ima že toliko dela in ga bo še več imel, za štiri ude pomnoži, kar se tudi sprejme. Volitev teh bode v prihodnji seji, v sredo 2. sept.

Germanizacija v Poznanji.

„Gazeta Torunska“ dokazuje v 11 člankih, da neprenehoma napreduje germanizacija v provinci Poznanjski in zapadno-pruski in da jej zapadajo brez pomoči vsem overam vključ ne le zemljišča, ampak vsi poljski družbeni oddelki.

Po mnenji imenovanega lista je dobilo nemštvo, posebno v zapadni Prusiji toliko moč, da je prešinilo s svojim duhom in bistvom ne le niže in srednje ljudstvo, ampak tudi plemstvo, gladni steber vsega Poljštva. V posameznih krajih deželnih je že mnogo mnogo plemskih rodov, ktere samo nemško govore in proti vsaki poljski navadi svojim imenom nemški pridevek „von“ predstavljajo. Po mestih gospodari skoz in skozi med poljskimi prebivalci, dá celo med ženstvom, le nemški jezik. Tudi po vaseh se bolj in bolj razširja nemški govor in življenj.

V provinci Poznanjski vidoma prehajajo zemljišča v nemške roke, ktere si nakupujejo veča in manja posestva. Od leta 1848. sem je prešlo tu, izuzemši okraj Bidgoš in Inowracław, le plemskega posestva 489.201 oral v nemško vlast in je propalo germanizaciji.

Pa tudi premnogo rodbin in posameznih ljudi, bodisi že po mestih ali po deželi se neprenehoma v Poznanji poptujčuje, t. j. nemči. Po mnenji in prepričanju imenovanega časopisa, ima to pogubljavanje slovanskega značaja in življa svoj glavni razlog v tem, da se po viših in nižih šolah posebno nemščina neguje, posebno pa poptujčujejo šole, v kterih se učita oba jezika, ker ima tu poljski jezik le navidez nekoliko pravice, v resnici pa služi le v to, da nemščini pot nadeluje in prehod iz poljskega na nemški olajšuje. Naj bi si naši poslanci, kateri bodo o šolskih stvareh in učnem jeziku govorili in sklepali, ta žalostni primerljaj dobro v glavo in srce vtisnili in se ne zadovoljili z neko polovičarsko pravico, ktera je v šolskih zadevah, kakor navedena skušnja uči, slabega in škodljivega, kakor nobena in mesto da bi obema jezikoma koristila, služi le kot pripravna lestevica, po kateri se ptujstvo tem krepkeje in stanovitneje gnezdi v domačo šolo in življenje.

Tirjatve česke deklaracije.

ktere nismo mogli ponatisniti, ker nam je zarad deželnih zborov prostora pomenjkovalo, dale bi se ob kratkem v sledečih točkah povedati:

1. Med najvišjo vladajočo rodbino Habsburg-lotringško in pa med političnim českim narodom je pravno razmerje, ktero obé strani enako veže.

2. Zveza med deželami krone česke in drugimi avstrijskimi deželami je samo dinastična, to je: te dežele veže le vladajoča rodovina, ktera je vsem ena in ista, in zveza le toliko časa traja, dokler jim ostane dedna vladarska hiša ena in ista.

3. Pravno razmerje med deželami česke krone in najvišim vladarjem se more le spremeniti po pogodbi med českim kraljem in med političnim narodom českim, kteri (narod) pa mora biti redno in pravo zavezno zastopan.

4. Kar bi storil zastopniški (reprezentativen) ali upraven (administrativen) zbor ali telo nečesko, nikakor ne more vezati dežele česke krone.

5. Pravice in dolžnosti, ktere izvirajo iz okloberskega diploma ali februarskega patenta nimajo veljave niti za vse niti za posamezne.

6. Pogodba z Ogersko je pravno veljavna, kolikor ne seza niti za zdaj niti v prihodnje v pravice česke krone.

7. Določila 21. decembra 1867 so za dežele česke krone samo s silo postavljena (oktroirana) in so za česke dežele le nekaj obstoječega (djanskega, nepravnega).

8. Pogodba s Česko se sme le sklepiti po dogovorih z Nj. Veličanstvom in politično-zgodovinskim českim narodom.

9. Narodno zastopništvo mora biti obema narodoma (českemu in nemškemu) pravično.

Dopisi.

Iz Ljubljane, 31. avg. A. [Izv. dop.] (Učiteljski shod; dramatično društvo.) Sram bi bilo skoraj človeka, ko bere naznanila o taborih iz Štajerskega in Goriškega in Koroškega, Kranjsko pa ki je sredina slovenskega telesa, je nekako mrtvo in se ne giblje na tem polji. Edina tolažba, ki jo ima človek, je nada da bode skoraj tudi pri nas drugače, tudi to da bode vendar kmalu v Ljubljani zopet naroden shod. — Učitelji slovenski, katerim je izročena odgoja naše mladine, hoté se zbrati v Ljubljani ter se posvetovati o raznih potrebah učiteljstva. Gotovo je vse hvale vredna ta misel in bode našla živahen odziv, ter privabila mnogo učiteljev v Ljubljano. Da se počasti ta dan ter poda od vseh krajev došlim gostom prijetna zabava, sklenil je odbor dramatičnega društva, da napravi v torek 15. septembra zvečer glediščo predstavo, pri kteri se bode igrali dve šalorigri namreč „Igra Piké“ in „Ravna pot naj boljša pot“. Druga igra je kakor; da bi bila pisana za to priliko. Predelal jo je poleg nemškega Kotzebue-a vvrli pisatelj Tomšič, bivši učitelj v Vinici. Ta igra je vzeta iz učiteljskega življenja in slika trpljenje in nadloge, ktere ima prestati marsikter učitelj na deželi.

Sploh se mora reči da mlado dramatično društvo primerno napreduje in se krepko giblje. Kratke posebno za slovenske čitalnice pripravne igre se vedno tiskajo in je ravnokar gotov 5. zvezek „Slovenske Talije“ ki obsega dve igri „To sem bil jaz“ poleg nemškega in „Ravna pot naj boljša pot“. Čitalnice slovenske mogó dobiti te dve igri od odbora ali pa pri knjigarjih. Vnjenjim udom se bode menda poslal ta zvezek skupaj z 6., ki je že v tisku in bode tudi obsegal dve igri. Naj opomnim tukaj, da bode morda odbor v kratkem izdal vabilo k pristopu na podlogi novih pravil. Po teh pravilih ima dramatično društvo tudi ustanovnike ki plačajo 40 gl. a. v. ali na enkrat ali po 10 gl. v 4 letih. Ker to še ni sploh znano, je le malo rodoljubov pristopilo še za ustanovnike, kar se pa gotovo zgodi, ko se to razglaši in naznani. Želeti je, da najde ravno to društvo krepke podpore, ker med umetnostimi ima gotovo preveliko važnosti za izobraževanje ravno dramatika. Tudi za vzbujevanje narodne zavesti je ona neprecenljive vrednosti in ima ena sama dobra predstava v javnem gledišči mnogo upliva na ljudstvo. To nas uči skušnja zadnjih let, ko so se napravljale v ljubljanskem gledišči, ki je bilo vedno polno kadar se je igralo slovenski.

Prve dni oktobra bode igralo društvo pri koncertu, ktere ga d. g. Heindrich, ki je letos izvršil svoje študije na konservatoriji v Pragi in se poda potem za pevovodjo v Novi Sad. Razen tega pripravlja se več novih iger za zimski čas in za čitalnične besede. Videti je iz tega da društvo spolnuje svoj namen, naj bi tudi našlo povsod iste podpore, ktere neobhodno potrebuje, ako hoče uspešno delati!

Iz Dolenje Kranjske 31. avg. R—r. [Izv. dop.] Prav težko pričakujemo kako bo deželni zbor kranjski pri razgovoru o ravnopravnosti našega jezika v šoli in uradu našim uradnikom na prste stopil. In naprej že lahko povemo, da ne bomo zadovoljni, če ne bomo možate, krepke besede o tej zadevi iz Ljubljane slišali od naših zastopnikov. Res je že neprenašljivo, da kričimo, prosimo, molodovamo, in milo tožimo milostljivim višim vladnim možem že leta in leta, pa svojega jezika še zdaj nimamo v kanceliji spoštovanega, pa še zdaj viši in nižji uradniki, kteri so gotovo zaradi nas, ne mi zaradi njih, z djanjem in besedo ne kažejo, da bi jim bilo le količjak do tega, kar mi spoštujemo, kar hočemo, da djansko spoštujejo tudi ljudje, ki od naših davkov živé. Ne bomo zadovoljni če deželni zbor uradnikom kar na kratek račun ne postavi tak in tak obrok, v kterem se morajo vsi dobro slovenski naučiti, če hote v naši slovenski deželi službovati. Naj naši poslanci ne bodo zadovoljni, če se jim od zgoraj samo obljubi. Obeta se nam že dolgo in dolgo, enkrat hočemo, tirjamo dopolnitev teh obljub! Nismo še zadovoljni ne in ne bomo še posebno na pretege Boga hvalili, če je kakov predstojnik tako dober in našemu županu pošlje „blek“ papirja, na kterem je kako povabilo v treh vrstah v barbarično gramatikalni slovenščini pisano, tako da se kmet, ki kak slovenski časopis bere, sam čudi in smeje, da gospodje v „visocih“ službah tako slabo pišejo. Iz našega jezika se ne damo norca delati. Časa imajo dovolj; ob petih, šestih jih že ne najdeš več v kanceliji. Samo volje, volje manjka, da bi se gramatike naučili, bodi si te ali te. Tudi ni nam še zadosti, da se kako malo povabilce slovensko ustvari, temuč sklene naj se ostro, da bode v sodnijskih in političnih uradih

vse kar ljudstvu v roke pride in kar se zalaga v slovenskem jeziku. Čas bi bil pač, da bi se enkrat razsodbe tistim, kterim gredo, v drugi obliki v roke dajale, kakor je dozdej navada, ko skoro en sodnik drugega hoče prekositi kako bo bolj v nerodni perijodi, bolj v lesenem kancelijskem stilu, tedaj bolj neumljivo, kar ubožemu slovenskemu kmetu na dom pošlje. Torej, poslanci pozor! Ako se energično za to stvar potegnete, imeli bomo zaupanje do vas mi vaši volilci; ako boste oprezovali, polovičili, prizanašali, počasili — pripišite sami sebi, če ne bomo prijatelji. Zasluzek je več kot hlapec — pravi pregovor; pardona uradnikom ne dajamo predobrodušno. Pohlevnost in mehkost nam je na tem svetu, kjer vsaka stvar brani sebe in svoje življenje, zmerom pogubna. Tukaj gre za celoto, za našo narodno idejo; napak bi bilo po tem tacem, v škodo množini, celoti posameznim prizanašati. Torej naše geslo bodi uradnikom v oči: ako hočete med nami služiti, učite se jezika in ne učite se ga samo, temuč naučite se ga in rabite ga!

Od Savine, 31. avg. [Izv. dop.] „Slov. Narod“ (št. 59) se po vsej pravici čudi, kako je to, da sta pri sedanjih novih sodnijah v čisto slovenskem delu Štajerske zemlje dva adjunkta službo dobila, ktera o slovenščini nimata ni duha ni sluha, med tem ko so iz slovenskega Štajerskega uradnike, ki slovensko umejo, na Nemško prestavili! Nočemo ravno pesimistične misli imeti, da se je to od više oblasti nalašč zgodilo, toda če je ravno to samo zmota bila, nam je vendar sitna in zoperna. V Laškem trgu ostane tedaj g. Julij Kientzl, trd Nemec, ki ne ume ne besedice slovenske. Zoper osebo gospoda K. nimamo nič, on je prav prijazen in ljubeznjiv mož, tako da moramo reči, da nam je veliko ljubši, nego sto naših nemških uradnikov; toda, kako bo on mogel pri nas uradovati, pri nas, ko je vendar ljudstvo vse slovensko? — Dosedanji za okrajnega sodnika povišeni adjunkt je imel toliko sodniškega dela, da ni vedel kam ž njim; gospod K. je imel razen drugih opravkov navadno kazenske reči, ktere je opravljal se ve da le s pomočjo slovenskega tolmača (!), in g. okrajni predstojnik, kteri ima še zraven drugo imenitno opravilo zemljiščne odveze, je tudi pridno delal, kolikor je bilo mogoče. Kako bosta zdaj imenitno sodništvo, ktero so dosedaj oskrbovali trije možje, kako — rečem — bosta to veliko delo sedaj opravljati mogla samo dva uradnika, kterih eden kot trd Nemec s tolmačenjem veliko časa zgublja, onega pa drugo opravilo, ki ga še ima, tudi močno zadržuje? Ali se je pozabilo, kakó imeniten je Laški okraj, ki je od železnice premrežen, v kterem se nahajajo mnoga rudarska društva in druge obrtniške naprave: kar vse sodnijam veliko opravkov daje?! Drugim okrajem, ki imajo veliko menj opravkov pa se daje več uradnikov, ker se menda samo na število prebivalcev gleda, ne pa tudi na druge okolščine. Ali je nas Slovence, ki tudi toliko davkov plačujemo, kakor drugi narodi, vlada popolnoma pozabila, ali hoče nas za pasterke imeti, ker nas tako slabo oskrbuje?

Ravno ko sem ta dopis skončal, sem zvedel, da bo g. Kientzl prestavljen; za njegovega naslednika pa se še ne ve, ali bo znal slovenski ali ne. Pa krivica še zmiraj ostane pri nas; zakaj če ravno g. K. odide, smo pa dobili novega davkarskega priglednika, ki tudi slovenski ne zna, med tem ko so nam sedanjega, ki je Slovenec bil, odvzeli in na Nemško poslali.

Iz Hrvaškega, 31. avg [Izv. dop.] Verjamem, da vam Slovencem je težko razumeti zadeve in denašnje razmere vaših bratov in sosedov Hrvatov. Vendar ne pričakujte od mene, da bi vam jaz vozál razvil, ktere ga slovensko misleč hrvaški domoljub, sam prav za prav ne umé, kako se je zamotal v tako naglem času; skoro ne umé, kako se je kolo tako hitro presuknilo, da kar je bilo prej spodaj, je zdaj zgoraj; prej sovraštvo zdaj bratovstvo z Magjari. Če se vi čudite, da je naenkrat mogoče bilo, da je narod, ki je kar se jezika tiče popolno ravnopraven, za narodnost in hrvatstvo vnet, dal se Magjarom predelati, vam pa lahko povem, kako se ta zastavica reši: Manjka značajev! In značaj ne pride kar sam ob sebi; značaj se dobo v borbi. Mi smo ravnopravnost jezika, kakor znano precej lahko in hitro dobili, pri vas se zanjo borite dolgo in dolgo, in da si je to žalostna borba, ne bode vendar ostala brez hasni. Kakor v Čelih tako bode pri vas iz te borbe izšel narod krepkejši, značajen in bo težko dobljeno ljubico — narodno svobodo — bolj pazljivo varoval in njegoval, kakor pa če se bi mu bila brez obotavljanja dala. In pri nas? Varujte se misliti, da je na Hrvaškem zadnja beseda govorjena; da nas je baron Rauch res za žive dni k Magjariji priklenil. Dobra stvar mora zmagati, in dobro stvar nosijo le dobri možje. Te pa najdete samo v enem taboru, ktere ga organ je „Novi Pozor“. In ako je važno bilo pri vseh narodih in je važno še dan denes, s ktero stranko hodi odrasla inteligentna mladina, najdemo, da je hrvatska mladina skoro brezizjemno ostala hrvatska, nemagjaronska. Res je nas baron Rauch hudo stisnil, v vsemi sredstvi oblasti in moči. Res da smo videli kaj premore en mož, ako ima vaje v roci, res da lahko rečemo Metternichu, Bachu, Šmerlingu, vsi so bili šušmarji in polovičarji proti Rauchu, kteremu te genjalnosti ne bo nihče odrekal, da je znal močno opozicijo zatrei, zatrei kakor ni nihče mislil, da bi mogoče bilo. Ali preverjeni smo, da bo naš sicer premalo izobražen pa umen narod v skušnji, ki jo ima in jo bo še imel, spregledal, ter se ne bode dal uradnikom, kterim je le „za hleb častni i plačicu zlatnu“ — komandirati kakor dozdej. V tej skušnji bode spoznal prijatelje svoje, v tej skušnji se bodo naposled pokazali v vsi svoji podobi narodu možje, ki se denes brez narodove kazni drznejo črniti našega največjega patrijota Štrossmayerja.

Iz Dunaja 1. sept. H. G. [Izv. dop.] Najbolj zanima tukajšne politikarje zdanji poljski zbor in težko se pričakuje, kaj se bobe o Smolkovem predlogu sklenilo. Spoznava se namreč povsod, da, če se Poljaki pristopijo k slovanski opoziciji, ktera ima na zastavo napisano svobodo ne samo za Nemce in Magjare, temuč za vse narode avstrijske, — pač denašnjim vrljovnim možem ne bode več tako lahko mogoče tako zgromadenega in edinega slovanskega elementa prezirati; vidno je, da se potem zaziblje sedež zdanjega „ljudskega“ ministerstva, čigar enostrano svobodoljubje celo tisti spoznav

razvida, kako važen je pot, po katerem se bodo Poljaki obrnili, zato so na nagloma ministri poklicali gališkega c. k. namestnika grofa Goluhovskega na Dunaj, da bi ga podučili, kako naj Poljake mehča da bodo ostali na isti stezi, koder so dozdaj hodili. Da jim bodo za potolažilo kaj nebitvenega privolili (postavim kakor našim poslancem železnico, ki ima menda našo narodnost bodočnosti oteži), to je gotovo. Goluhovski ima med Poljaki mnogo upljiva, ravno ker je Poljak, in se njegovi rojaki bojé, da ne bi po njegovem odstopu tujca na namestniški sedež dobili. On je bil tisti, ki je Poljake pregovoril, da so šli v državni zbor. Zato toraj ni nič gotovo, da bi jih ta mož, ki si tudi mnogo zaupa, v drugič ne pregovoril. Kdor ve, kako strastno Poljaki sovražijo rusko ime, ta glasu prav lahko veruje, da misli Beust to porabiti in bode v ta namen po Goluhovskem poljskim poslancem skrivnostno razodel, kaj vse Ruska namerava v Galicijo. In moskovitizem je Poljaku največi strah, kar si ga zmalati more, tako, da mu je ruski narod in ruska, dostikrat pretiranska vlada vse eno. — Nasproti Goluhovskemu pa stoji mož, vsacemu Poljaku znan, znan iz prvega državnega zbora celo Dunajčankam, ktere so hodile v galerije šotentorske lesene parlamentarnice obéduvat krepko in veličastno postavo, in poslušat proroški glas možá, čigar patriotizem in poštenje sta neomadeževana pred svetom: dr. Smolka. Smolka je na Poljskem veljaven mož. Bakljado ktero so mu meščanje napravili, mnogi zaupni dopisi, ktere je od vseh krajev Galicije dobil zaradi svojega predloga: da naj se državni poljski poslanci svojim mandatom odreko, to vse priča, da poljski narod stoji za njim in njegovo stranko in če se tudi pripeti, da bode njegov predlog po prizadevanji ministerstva padel, dokler je ljudstvo v opoziciji, bode zdani stan države vedno pešal in njegov padec bi utegnil še huji biti, ako se upor zoper njega čedalje bolj ukrepí. Mi Slovenci vidimo iz vsega tega, prvič, da je mnogo enakosti med našim in poljskim stanjem, našo nesrečno lovečo se in poljsko lovečo se politiko, drugič pa vidimo, kam se nam je postaviti v političnem delanju.

Iz Hajdelberga 28. avg. [Zv. dop.] Med mesti južne Nemčije je Hajdelberg po svojem slovečem imenu gotovo vredno, da ga popotnik obiše; lepa Nekarjeva dolina je, rekel bi, tukaj najlepša ker se je tu združil naravni in umetni kras. Vendar kaj posebno lepega si človek v Hajdelbergu nikakor ne sme misliti. Nikakor se ne sme soditi tako kakor se popeva in kakor zaradi tukajšnjih študentov slove. Vse mesto ima eno lepo in glavno ulico; vse druge izvzemši morda še eno ali dve niso kar imena vredne in po noči tako temne, da bi si človek, ki ni takosnih potov vajen, lahko noge in vrat polomil. Dolina je celo ozka tako, da se malo kam drugam vidi nego na bregovje, ktero jo obdaja, in tega se, da si je krasno, počasi vendar naveličaš. Naj znamenitija stvar pa, ktero tukaj človek videti more, je razvalina hajdelberškega grada, ktera je res v svoji podrtiji tako lepa, in veličastna, kakor še nisem drugod nobene videl. To so najlepši ostanki, v kterih se more izvrstno in umetno zidarstvo srednjega veka opazovati in novim ali sedanjim zidarjem v naučni izgled staviti. Slavna klet, v kateri je še lepo ohranjen imenitni hajdelberški sod, ki bojé 300.000 flaš vina drži in je dvakrat napolnjen bil, ta klet je še dobro ohranjena in se mnogo obiskuje, ter na ta sod pit hodi, na katerem se lahko pleše. Misel, takoshen sod sestaviti, je bila res celo nemška, kakor jo je le kakošen nemški knjaz izvršiti mogel. — Ogledovaje razvaline hajdelberškega grada in premišljevaje njegovo zgodovino človeka posebne misli navdajajo. Nemško mladino navdaja ta misel naravnost na srd in sovraštvo proti Francozom, ki so barbarsko ta grad razrušili. In če ima nemška mladina vzrok Francoze sovražiti in jih res sovraži, kdo pošten bi slovanski mogel zameriti, da ne more nemškutarjev ljubiti! — Kdor ljudsko zgodovino pretehtuje, premišljeval bode koliko in koliko krvavo pridelanega denarja ali krvavega polta in dela so nekdanji hajdelberški gospodarji in tirani od zatiranega in sužnega ljudstva za takosno roparsko gnjezdo, kder so v vsi razuzdanosti živeli, izsilili.

Študentov je zdaj le malo tukaj in ti, ktere poznavam, vidim, da so naj bolj izvrstni v pitji piva. Ta stvar se jim ne sme oporekati, a druga menda bi se smela. Slovenskim študentom želim, da bi tudi pošteno pili, pa pošteno se učili.

Politični razgled.

„N. W. Tgbl.“ prinaša sledečo „novoustavno“ novico: Pred nekterimi dnevi že smo pisali, da se bo vlada proti deklaraciji českih in moravskih narodnih poslancev tako vedla, kakor da bi se deklaracija nikakor vlade ne dotikala, da toraj tudi na njo ne bo odgovarjala. Vendar to, kakor čujemo, ne more vlade motiti, da bi se proti posameznim poslancem, ki so deklaracije podpisali, ne obnašala, kakor se jej bo potrebno zdelo. Tako je med podpisniki nekoliko poslancev, kteri so ob enem izvoljeni za predsednike okrajnim zastopom. Vlada je kroni svetovala, naj bi teh volitev ne potrdila. Res se že bere, da se ni potrdila volitev g. Clam-Martinica za okrajnega predsednika.

Na Českem se še zmerom najde kak poslanec, ki se svoji časti odpové, tako te dni knjaz Jan. Av. Schwarzenberg, kar je praško zbornico zelo osupnilo.

Kazenska sodnija je iskala v vredništvu „Corresp.“ rokopisa nečega članka o finančnih avstrijskih zadevah — a ga ni našla. V očigled vsega tega preganjanja gre zelo verjeten glas, da si hočejo Čehi ustanoviti nov političen časopis — v severni Nemčiji. Naj se skaže, ali bo Bismark svoboda tiska bolj spoštoval, kakor jo spoštuje naša „nova era“. Članek, kterega so iskali, je že v drugič povdarjal, da je pregled avstrijskih dohodkov in stroškov letošnjih, razglašen v „Wien. Ztg.“ neresničen in lahkomiselno in brez potrebne vednosti nestavljen. „Wien. Ztg.“, ki sicer vsako malenkost dementuje (preklicuje), molčala je na prvi članek. Zakaj neki? Radovedni smo, kaj poreče k drugemu. Ali je bilo morebiti preiskavanje odgovor. Prepričaven tak odgovor gotovo ni.

Izdatelj in odgovorni urednik Anton Tomšič.

Tržaška okolica si prizadeva, da bi se ločila od zveze s tržaškim mestnim srenjskim zastopom. Menda vlada teh poštenih avstrijskih Slovencev ne bo silila, da bi morali ostati v pesteh neavstrijskih Italijanov.

Ministerska stranka v tirolskem deželnem zboru nima nikjer upati, da bi dosegla za svoje predloge potrebno večino.

V poljskem deželnem zboru je Smolka z razlogi podpiraje svoj (našim bralcem že znan) predlog djál med drugim: „Zdaj moramo odstopiti, svojih delegatov ne smemo drugoč na Dunaj poslati. Naj tako ravnanje s primerom iz javnega življenja pojasnim. Jaz imam, na priliko poslovati s kacicim trgovcem; da svoja posla bolje opravljena imam, izberem si enega človeka, ki mu zaupam in mu dam oblast, da varuje moje dobro, moje interese, t. j. storim ga za svojega poslanca. V kratkem času pak se pokaže, da reči slabo gredó, da si moj poslanec svojo dolžnost stori. Kaj mi je početi? Ali ni najbolje, da vsako zvezo s kupcem in menoj neha? Ker je njemu mene treba, je upanje, da bo svoje prevelike tirjatve popustil, mene odškodoval in bova zopet prijatelja. Mi smo ravno v tacem položaji. Mi smo zmerom dajali, plačevali, nam so pa same lepe obljube delali in nas v temi okrog vodili. Jaz mislim, da moramo narobe mi tirjati, in tirjatve z obljubami podpirati. Če se nam bo spnilo, kartirjamo, potem bomo še le mi svoje obljube spnili.“ — Smolkov predlog je bil po tem tistemu odseku v posvetovanje dan, kteri je izbran za Ziblickievčev nasvet, namreč da se pregledajo nove osnovne postavbe. Nasproti so glasovali samo: c. k. namestnik, nekaj uradnikov in nekoliko kmetov.

Zarad baklade Smolki na čast se jih je v Lwowu nekoliko s sedežem, nekoliko s platežem kaznovalo. Kaznovani so uplivni in spoštovani meščanje. Ali bo kazenska postava na Gališkem res pravo sredstvo širiti zaupanje do ministerstva in novih svobodnih institucij, naravnost bi znikali po skušnjah na Českem. Pa vsak po svoje, nam zna prav biti!

Kraljevi komisar v Karlovcu se je vstavljal svobodni volitvi za mestni magistrat, in vsilil mestu nevoljenega mestnega sodnika, mestnega po-glavarja in senatorja, ter pričakuje še drugih povelj iz Zagreba. Sicer pa je vse svobodno v Cis- in Translajtani.

Na Ogerskem že šepetajo nekaj o ministerski krizi.

„Journ. d. Par.“ je izvedel, da si je Pruska v vseh svojih trdnjavah na rinski meji napravila premakljive stolpe, kteri imajo namen braniti vojsko, ko bi hotela čez reko. Stolpi so se že preskušavali in so se bojé izvrstno obnesli.

Na Italijanskem se je minister notrajnih zadev službi odpovedal in Garibaldi ravno tako poslanstvu.

Na Španjskem so našli skrivnih zalag za orožje in strelivo. Na toledskih gorah so se prikazale oborožene čete!

V Belemgradu se je postavil v pričo knjeza Milana temeljni kamen narodnemu gledišču, ktero je ranjki knjaz precej bogato obdaroval.

Iz Carigrada se piše v Pariz, da je turška vlada predložila državnemu svetovalstvu osnovo novih pravic, ktere se imajo Bolgarom dati. Te pravice obsegajo posebno verske zadeve, v kterih je bolgarsko ljudstvo že toliko časa zboljšanja pričakovalo.

Razne novice.

* (Pripovedovanje), da se je v ljubljanskem deželnem zboru, ki ima slovenski značaj en Smolka znašel, ki bi bil predlagal, da naj se pregleda koliko dobrot imamo Slovenci od nove ustave in nove vlade za svojo narodno svobodo in ravnopravnost — kakor iz zanesljivega vira zvemo, nima resnične podloge.

* (Ravno tako neresnično), da bi se v Ljubljani, kjer je, kakor se nam piše narodna večina tudi v deželnem odboru, od tega odbora zboru slovensko sporočevalo, temuč poročila so po redni lepi starim navadi pisana spodobno v ljubem jeziku, s kterim nas ljubeznjiva „Presse“ na Dunaji psuje.

* (Zlato) se je v novejšem času našlo in se bode kopalo v Kaplandu. Indijanski glavlar tistega blagoslovljenega kraja je bojé Evropcem prijazen in misli svojo zlato deželo Angležem prodati, kteri bodo, ako se potrdi, da je zemlja res tako bogata, z obema rokama to ponudbo sprejeli. Ker imamo zdaj že tako le papir, ne bo škodilo, če se zlato podviza obilo pokazati se.

* (Kralj Ludovik II. bavarski) se ima zaročiti z rusko veliko kneginjo, hčerjo cara Aleksandra II. Napoleonu bi ta zakon bil zelo čez glavo, ravno tako bavarski duhovščini; zatorej se na vse kriplje dela, da bi se ta nesreča odvrnila.

Najnovejše vesti.

Zagreb. Kraljevi komisar Čeh je mestnemu municipiju v Reki dovolil, da sme imeti zopet svoje redne seje.

Peterburg. Carski ukaz od 31. avgusta dovoljuje neomejen odpust vsem vojakom, ki so do 1. januarja 1868 doslužili 13 let, in omejen odpust onim, ki so doslužili do tje 10 let. Izvzeti so le vojaki iz Varšavskega vojnega okraja, kteri pridejo še le po carskem manevru domu.

Iz Pariza se neprenehoma povdarja, da se za mir ni bati. Čudno znamenje!

Praga. Velike vojaške vaje blizu Prage bodo trpele 5—6 dni. Glavni tabor je v Kladnem. Nadvojvoda Albreht in deželni vojni zapoveljnik Montenuovo pojdeti v tabor. Ta „tabor“ se menda ne bo prepovedal, in obiskovalci ne deli v preiskavo.

Dunajska borza od 2. septembra.

5% metalike 57 fl. 90 kr.	Kreditne akcije 210 fl. 50 kr.
5% metalike z obresti v maji in nov. 58 fl. 10	London 114 fl. 80 kr.
5% narod. posojilo 62 fl. 16 kr.	Srebro 112 fl. 75 kr.
1860 drž. posojilo 88 fl. 15 kr.	Cekini 5 fl. 48 kr.
Akcije narod. banke 725 fl. — kr.	

stniki: Dr. Jože Vošnjak in drugi.

Tiskar Eduard Janič.